

בסוד עבדיך

דמית הדר כבוד הודך

⊗ בס"ד ⊗ גליון ח' תשפ"ב ⊗ פרשת שמיני - פרה ⊗ זורקתי עליכם מים טהורים ⊗ הנושא: ממוזרים עתידין ליטהר ⊗

ואי בגמ', פסולי דהרפניא משום פסולי דמישון, ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד, פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה. ופי' רש"י "משום פסולי דמישון" שקרובה לה ומתערבין בהן.

ומבואר שהיורדין לגיהנם יש להם תקנה לצאת משם, אבל פסולי קהל אין להם תקנה שלעולם ישארו בפסולם.

אם להלכה ממזרין יש להם תקנה

וכתב האור זרוע (הלי יבום סי' תר"ח), משמע שהמזורים אינם עתידין ליטהר, דאי עתידין ליטהר - הרי יש להם תקנה לעתיד וכו', הילכך דעתי נוטה שרבא סובר דממוזרים אינם טהורים לעתיד לבוא, וליתא להא דאמר שמואל הלכה כר' יוסי שממזרים טהורים לעתיד לבוא. ודברי האור זרוע הובאו בהג' מרדכי (יבמות אות צ"ז).

ומבואר מדבריו, שרבא ס"ל הלכה כר"מ שאין עתידין ממזורים ליטהר לעתיד לבוא, ודלא כשמואל שסובר כר' יוסי שעתידין ממזורים ליטהר.⁴

כתב הבית יוסף (אהע"ז סי' ב' ה'), דאין לדחות דברי כל רבוותא דפסקי הלכה כרבי יוסי מקמי אור זרוע, ועוד דכיון דתלמודא קאמר סתמא אמר שמואל הלכה כרבי יוסי ולא אייתי מאן דפליג עליה, משמע דס"ל דהלכה כוותיה, וההוא דרבא דיבמות איכא לפרושיה בענין דלא פליג אדשמואל.

הרי מבואר מהב"י שיש מקום לדחות ראיית האור זרוע, ומדברי רבא ליכא הוכחה דלא כשמואל דס"ל דהלי' כר' יוסי, דיש לחלק בין דברי ר' יוסי שעתידין ממזרין ליטהר לדברי רבא שאנשי הרפניא אין להם תקנה.

ממזר ספק יש לו תקנה

א'. ולכאורה האור זרוע על כרחך ס"ל כהרמב"ן וסייעתו, שר"מ ור"י פליגי גם בממזר ודאי אי עתידי ליטהר, דאי ס"ל כהר"ן והרא"ש שרק ממזר ספק עתיד ליטהר אבל לא ממזר ודאי, אי"כ רבא לא פליג אשמואל, שרבא איירי בממזר ודאי שאין לו תקנה ולעולם ישאר בפסולו, ושמואל איירי בממזר ספק שלעתיד לבוא עתיד ליטהר. ושמא זה כוונת הבית יוסף - שניתן לפרש שדברי רבא שממזר ודאי אין לו תקנה, לא פליג אשמואל שסובר הלכה כר' יוסי שספק ממזרין עתידין ליטהר.

ממזר שאינו מבורר יש לו תקנה

ב'. הב"ח (אות ב') מיישב, דשמואל רק בא לפסוק שמשפחה שהחזקה שנתערב בה פסול, ואינו ידוע דבר ברור ע"פ ב"ד אלא ע"י הוצאת קול - מותרין לבוא בקהל, ומה שעתידין ליטהר היינו שאליהו לא יבוא לגלות שהם פסולין, אבל בנודע בודאות שנתערב במשפחה אפילו ספק פסול - לא יטהרו אפילו לעתיד לבוא, ועל זה אמר רבא שאנשי הרפניא אין להם תקנה כיון שודאי נתערב בהם פסולין, ואינו חולק על שמואל דס"ל הלכה כר' יוסי.

רפ"ב ס"ק י"ב, שאין קטן מפטיר במשפחה ביום ראשון של שבועות ולא בשביעי של פסח, ולכן החזן אומר "אמן" בקול רם כדי שיתנו דעתם להתבונן בקריאת ההפטרה, ויכוונו לטהר לבם ולהכניע היצר הרע.

וע"י ביסוד ושורש העבודה (שער י"ב סוף פ"ז) וז"ל, ובהפטרה של פרשת פרה יתן האדם הודאה עצומה במחשבתו בשעת קריאתו ליוצרנו ובוראנו ית"ש על הנחמות הגדולים הנוכרים שם, מרוב התשוקה וביחוד בפסוק "ונתתי לכם לב חדש" ובפסוק "ואת רוחי אתן בקרבכם", ובודאי מרוב תשוקתו ע"ז יכול אדם לבוא לידי ירידת דמעות מגודל התשוקה, עכ"ל.

והגר"ש דבליצקי זצ"ל נהג לכנות הפטרה זו "ניתוח לב פתוח", לפי שהקריאה מעוררת את הזמן, ובקריאתה אנו זוכין ל"יוחסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר", וכע"ז כתב לגבי יוהכ"פ - בספרו אני לדודי (סי' ע"ה).

3 ונהוג הספרדים לסיים "אני ה' דברתי ועשיתי" (פסוק ל"ו).

4 ויש להביא סייעתא לדבריו, דאי בירושלמי (סוף פ"ג דקידושין), רבי הונא בשם רבי יוסף אמר אין הלכה כר' יוסי לעתיד לבוא, וא"כ רבא אתיא כרבי הונא בירושלמי שאין הלכה כר' יוסי.

ולכאורה מצינו בזה סתירה בדעת רב יוסף, בין בבבלי להירושלמי - אי הלכה כר' יוסי, דבבבלי בקידושין "אמר רב יוסף אי לאו דאמר רב יהודה אמר שמואל הלי' כר' יוסי", ומשמע דס"ל שכן הלכה כר' יוסי, ובירושלמי מבואר להדיא "רב הונא בשם רב יוסף אין הלכה כר' יוסי". ושמא צ"ל שרב יוסף בבבלי אינו רבי יוסף של הירושלמי.

וע"י בהג' יד אהרן (על הטור - אהע"ז סי' ב' אות ג'), שרצה להוכיח שהלכה כשמואל ודלא כרבא, מהא דרב יוסף רביה דרבא ס"ל כשמואל. ואם נאמר שרב יוסף ס"ל להדיא בירושלמי דלית הלכתא כשמואל, א"ע"פ שבבבלי משמע דס"ל שהלכה כר' יוסי, אי"כ מאן לימא לן דעדיין ניתן להוכיח ממה דסבר רב יוסף רביה דרבא.

הפטרת פרשת פרה

אי' במגילה (ב) בשלישית פרה אדומה¹ ומפטירין "זורקתי עליכם". וקורין "ויהי דבר ה' וכו', וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש² ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר, ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וכו', וידעו כי אני ה' (יחזקאל ל"ו ט"ז-ל"ח).³

ההפטרה מדברת על העתיד לבוא, שהקב"ה ישיב את ישראל לארצם, ויטהר את ליבם לעבודתו ויכפר עליהם, ויעביר חטאתם בהזאת מי חטאת, וזהו מענין פרשת פרה שיש בה הזאת מי חטאת.

ממזרין עתידין ליטהר

אי' בקידושין (עב) ממזרי ונתנינו טהורים לעתיד לבוא דברי ר' יוסי, ר' מאיר אומר אין טהורים, אמר לו ר' יוסי והלא כבר נאמר (יחזקאל ל"ו כ) "זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם", אמר לו ר' מאיר כשהוא אומר "מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם" ולא מן הממזרות, אמר לו ר' יוסי כשהוא אומר "אטהר אתכם" הוא אומר אף מן הממזרות וכו', אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי, אמר רב יוסף אי לאו דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי, הוה אתי אליהו מפיק מינן צורני צוורני קולירין.

ונחלקו הראשונים אם ר' יוסי ור' מאיר נחלקו רק בספק ממזרים או גם בודאי ממזרים, שלדעת הרמב"ן והריטב"א (קידושין עא) איירי בממזרים ודאין ולר' יוסי עתידין ליטהר, דהרי ספק ממזרים אף בזמן הזה מותרים לבוא בקהל, וכ"כ בשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' קל"ח), אולם הר"ן (קידושין ל' ד"ה ת"ו) והרא"ש (פ"ד י"א) נקטו, דנחלקו רק בספק ממזרים - דלר' יוסי יטהרו לעתיד לבוא, והחידוש הוא שאליהו לא יבוא לפרסם הממזרים ולפוסלם, אבל ממזרים ודאין גם לר' יוסי ישארו באיסורן.

אנשי הרפניא אין להם תקנה

אי' ביבמות (יז) מאי הרפניא, אמר ר' זירא הר שהכל פונין בו, במתניתא תנא כל שאין מכיר משפחתו ושבתו נפנה לשם. ופי' רש"י "דהרפניא מאתיה" שאינם מיוחסים, "שהכל פונים שם" כל פסולין שאין מוצאין אשה פונין והולכין שם.

ואי' בגמ', אמר רבא והיא עמוקה משאול שנאמר (הושע י"ג י"ד) "מיד שאול אפדים ממות אגאלם" ואילו פסול דיהו לית להו תקנתא. ופי' רש"י "והיא עמוקה" ורעה לדבר זה יותר מגיהנם, דאילו ליורדי גיהנם איכא תקנתא, דכתב "מיד שאול אפדים ממות אגאלם", ואילו פסולי דיהו לית להו תקנתא.

1 פרשת פרה - נקראת ברוב השנים הפשוטות בפרשת כי תשא, מלבד בקביעות השי"א שנקראת בפרשת ויקהל ובקביעות הכ"ז שנקראת בויהקל פקודי, ובשנים המעוברות בקביעות בח"ה וזשי"ה וזח"ג נקראת בפרשת צו, ובקביעות גכ"ז (כשנת תשפ"ב), בש"ז, והשי"ג והח"א נקראת בפרשת שמיני.

2 כתב במנהגות ורמייזא (לר"ל עמ' רכ"ד), ומפטיר ביחזקאל (סי' ל"ו) ומתחילין "ויהי דבר ה' אלי לאמר בן אדם" עד "וידעו כי אני ה'", ואין הנער אומר זה הפטרה, והמפטיר אומר הברכות והחזן אומר "אמן" בקול רם.

וכן במנהגות ורמייזא (לר"י שמש ח"א סי' רכ"ה), ואין מניחין לקטן לומר הפטרה זו. והוא חידוש גדול שלא מצינו בפרשת צור ובשאר פרשיות - שאין מניחין לקטן לומר ההפטרה, וכן לא מצינו שכתב כן גבי קריאת המפטיר לא בפי' זכור ופי' פרה ולא בשאר פרשיות, (ועל כרחך אינו מחמת שהוא מדאורייתא, וכדברי המהרש"ל שהביא הט"ז (סי' תרפ"ה ס"ק ב'), דא"כ הו"ל לומר גם לגבי קריאת המפטיר, וכל שכן גבי פרשת זכור), וכן הוא פלא מה שכתב דוקא בהפטרות פרה, שהחזן אומר "אמן" על ברכות ההפטרה בקול רם.

וכתב המלאכת שלמה (מגילה פ"ג מ"ד) בשם ספר חן טוב (פי' חוקת), שטעם קריאת פרשת פרה כדי שחיי יתן אל לבו שהפרה מכפרת עון העגל ומטהרת אותו מטומאתינו, וכוונת המים להכניע היצר הרע שהביא מיתה לעולם, לכן בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו אפר פרה, מצוה עלינו לקרות פרשה זו בציבור להיטהר מיצר הרע על ידי קריאתה, עכ"ל.

ולפי דבריו ניתן לבאר שכיון שקריאת פרשת פרה הוא עבור להכניע וליטהר מיצר הרע, שהוא מה שנתבאר בהפטרה זו "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר, ואת רוחי אתן בקרבכם", על כן מומת חשיבות ההפטרה אין מניחין לקטן לקרואה, וכע"פ משי"כ המגן אברהם (סי'

קיבוץ גדול של ממזרים אין להם תקנה

ג'. הט"ז (כת"י - סי' ב' ס"ק ג') תירץ, שרבה שנקט שאנשי הרפניא אין להם תקנה יכול לסבור כר' יוסי, ואפילו דאי ממזרים עתידין ליהוה כהרמב"ן וסייעתו, ומ"מ כל זה הוא רק במקום שיש קצת ממזרים, ובאופן זה אמר ר' יוסי שעתידין ליהוה, אבל בקיבוץ גדול של פסולים כאנשי הרפניא אין להם תקנה ואין עתידין ליהוה לעולם.⁵

שאר פסולי קהל לא יטהרו לעתיד

ד'. ועוד יש ליישב קושיית האור זרוע, שדברי רבא דאנשי הרפניא אין להם תקנה, אינו סותר לדברי שמואל דהלכה כר' יוסי דעתידין ממזרין ליהוה, דבגמ' ביבמות מבואר שהרפניא הוא מקום שהכל פונים לשם וכמו שפי' רש"י "כל פסולין שאין מוצאין אשה פונין והולכין שם", ונמצא שנתערבו שם גם שאר פסולי חיתון כגון עמונים ומואבים, והם לכונ"ע אין עתידין ליהוה,⁶ ולכן אנשי הרפניא עמוקים משאול שאין להם תקנה עולמית, ולעולם ממזרים יש להם תקנה דעתידין ליהוה.⁷

סיכום האפונים ליישב קושיית האור זרוע

- א'. לפי הר"ן והרא"ש - שאנשי הרפניא היו ממזרים ודאין, ורק ספק ממזרים עתידין ליהוה.
- ב'. תירוצו של הב"ח - שממזרים מבוררים אין להם תקנה, ומ"מ אם רק נפסלו ע"י קול עתידין ליהוה.
- ג'. תירוצו של הט"ז - שקיבוץ גדול של פסולין אין להם תקנה, ומ"מ קצת יחידים עתידין ליהוה.
- ד'. שכל הממזרים עתידין ליהוה, ומ"מ אנשי הרפניא כיון שנתערבו בהם שאר פסולים אין להם תקנה.

הטעם שיטהרו רק הממזרים ולא שאר הפסולים

א"י במדרש (ויקרא רבה סוף פ"ב), "ושבתי אני ואראה את כל העשוקים" דניאל חיטא פתר קריה בממזרים, "והנה דמעת העשוקים" אבותם של אלו עוברי עברות ואלין עלוביא מה אכפת להון, כך אביו של זה בא על הערה זה מה חטא ומה אכפת לו וכו', "ואין להם מנחם" אמר הקב"ה עלי לנחמן לפי שבעוה"ז יש בהן פסולת אבל לעתיד לבוא וכו' הדא הוא דכתיב "ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגולה על ראשה" עכ"ל המדרש.

וכתבו בחידושי הרד"ל ובפי' מהר"ן, דלעתיד לבוא יש להם מנחם למ"ד עתידין ממזרים ליהוה.

וע"י בפי' אשד הנחלים (על המדרש), דכל זה בעוה"ז לפי שנשאר הזוהמא בגופם וטבעם עד מהרהור אביהם ואמנם, אבל לעתיד לבוא יטהרו ויצרפו כי אז יסור לב הרע ורוח חדשה יותן בקרבם, וזהו כולו זהב נקי כי ישראל בחטאם כסף קראו להם וכו', אבל לעתיד לבוא יהיו זהב נקי כטבעם, וזהו "מנורת זהב כולה" שכולם יהיו זהב נקי.

5 ולפי דברי הב"ח והט"ז ניתן ליישב קושיית הרמב"ן על דברי עצמו, שאם גם ממזר ודאי עתידין ליהוה, אי"כ בטלה לאו ד"לא יבוא ממזר בקהל ה", ותי' שרק יוכשרו בהוראת שבע בשעת ביאת המשיח, אבל ממזר שיוולד לאחר מכן יאסר בקהל, (ולכאורה גם עובר ממזר יוכשר בהוראת שעה). ולפי דברי הב"ח לא קשה, שהלאו עדין ינהג עמי שנודע בוודאות שהוא ממזר ואין לו תקנה. וכן לפי דברי הט"ז לא קשה שהלאו עדין ינהג בקיבוץ גדול של פסולים שאין עתידין ליהוה.

6 וכמו שהרש"ש (ביבמות ע"ח) כתב להדיא, שלכך נאמר "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' עד עולם", ואילו גבי ממזר לא נאמר "עד עולם" כיון שעתידין ליהוה.

7 ומ"מ האור זרוע בעצמו לא רצה ליישב כן, ולוקים הא דאין תקנה לאנשי הרפניא משום שאר פסולי קהל, דהא בהמשך הגמ' איתא "פסולי דהרפניא משום עבדי שלמה", ופי' רש"י "משום פסולי דמישון" שקרובה לה ומתערבין בהן, ואמר בפרק שרשה יוחסין מישון מתה עכ"ל. ובקידושין (ע"א) פ' רש"י "מתה" ממזרים גמורים כולם, וכן פסולי דתרמוד הוא משום עבדי שלמה או משום בנות ירושלים וכדאי' ביבמות (טו), והוא גם משום ממזרות ולמ"ד עבד ועכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר, ומוכח שמה שאנשי הרפניא אסורים לבוא בקהל הוא משום ממזרות, ולכן כיון שרבה אמר שאין להם תקנה, על כרחך משום שסובר שאינן עתידין ליהוה.

ואע"פ שכל הפסולין שאין מוצאין אשה פונין והולכין להרפניא, וא"כ נתערבו שם גם שאר פסולין, צ"ל שסובר האור זרוע דלא מקרי שאין להם תקנה לאנשי הרפניא שהם רק נתערבו במקצתם, וא"כ כשיטהור הממזרים, יוכשרו לבוא בקהל הרבה מאנשי הרפניא שלא נתערבו בהם שאר הפסולים, ועל כן לא ניתן לומר עליהם "אין להם תקנה". (ובפרט לפי דברי היעב"ץ (בהג"ל ביבמות יז) שאע"פ שמשפחה שנטמעה נטמעה, מ"מ בדוכתא דקביעי אפילו למיעוטא חיישינן, כל שכן כי איכא רובא דמישון מתיח היא דחשיבי כולהו פסולים. ועוד שכתב בספר המקנה (קידושין ע"ב): דפסול ממזרות חמור יותר, דבנתערב במשפחה אפילו ממזר אחד - כיון דהלך אחר פיסולו בין זכרים בין נקיבות אפילו כמה דורות - ימצא במשפחה הרוב פסול, משא"כ בשאר פסולין שאם נטמעה נטמעה, וא"כ ודאי מה שאנשי הרפניא אין להם תקנה הוא מחמת פסול ממזרות, ושפיר הוכיח האור זרוע שמה שרבה נקט שאנשי הרפניא אין להם תקנה - הוא דלא כשמואל שפסק כר"י שעתידין ממזרים ליהוה.

ומ"מ הבית יוסף חולק על סברת האור זרוע, וסובר שמה שאנשי הרפניא "אין להם תקנה" הוא אפילו למ"ד שממזרים עתידין ליהוה, שכיון שנתערבו בהם פסולים רבים - אי"כ הרבה מהם ישארו פסולי קהל אפילו לאחר שיטהרו מפסול ממזרות, נמצא שמה שמקצתם יוכשרו לבוא בקהל - לא מקרי שיש להם תקנה, ועל כן מה ששמואל פסק כר' יוסי שממזרים עתידין ליהוה לא פליג על רבא דסי"ל שאנשי הרפניא אין להם תקנה.

ומה שרק ממזרים עתידין ליהוה ולא שאר פסולין, כתב בהערות להגרי"ש אלישיב (קידושין ע"ב): והנה תואר העשוקים לא שייך אלא בממזר דוקא, שכל פסולו הוא מחמת האיסור שנעשה ביצירתו שהיתה בעבירה, אבל עמוני ומואבי אין פיסולו הוא מחמת עבירה אלא שבא מעם פגום, וע"ז לא שייך לומר תואר "עשוקים", (אולם לפי"ז צ"ע אמאי נתינים עתידין ליהוה).

מה שנרמז טהרת הממזרים בהפטרות פ' פרה

ובזה מבואר שהדין שממזרים עתידין ליהוה - נרמז בהפטרות פרשת פרה, דכיון דאיירי דלעתיד לבוא יטהרו ויצרפו ע"י שיסיר ה' לב האבן, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' מקואות פ"א ה"ב), כשם שהמכוון לבו ליהוה כיון שטבל טהור ואע"פ שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוון לבו ליהוה נפשו מטומאת הנפשות שהן מחשבת האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מנפשות העצות והביא נפשו במי הדעת טהר, הרי הוא אומר "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם".

וביאר האור שמח, שיש חילוק בין הקרבנות - שפעולות הרעות שנעשו באונס שאינם משחיתין הנפש ועל כן אינו מביא קרבן על האונס, לבין הטומאות - שהם כנגד דעות המשובשות ומחשבות האון, שאפילו באונס מרחיקו מהשלמות, ובלא הטהרה מושלל הוא מבוא בכללות ישראל בהופע ה' אורו עליהם, עכ"ד.

ונמצא שהממזרים כיון שהזוהמא שבגופן ובטבעם הוא רק באונס - מהרהור אביהם ואמם כדמעת העשוקים, לכן יטהרו לעתיד לבוא, שבשעה שיסיר ה' לב האבן ורוח חדשה יותן בקרבם הרי הוא כאילו לא חטאו אביהם ואמם כלל, ואז יתקיים "וזרקתי עליכם מים טהורים", והוא כמו טהרת אפר פרה - שאע"פ שנטמא באונס מ"מ בלא טהרה אינו יכול להתקרב להיכל ה', ולכן דוקא בהפטרות זו של פרשת פרה נרמז שלעתיד לבוא עתידין ממזרים ליהוה.

"בית ישראל כטומאת הנדה היתה דרכם לפני" (הזקוק ל"ז י"ז)

ופי' רש"י ושאר מפרשים המשיל הכתוב כטומאת נדה לבעלה (ולא לטהרות).

ומשמע קצת דענין איסור נדה לבעלה הוא בתורת דין טומאה.

וכבר דנו הקדמונים בדיון איסור נדה אם הוא ערוה, ונפק"מ לגבי יהרג ואל יעבור, והוכחו בקצו"ש"ע הל' נדה (להגר"א פויפר - במילואים) ע"י"ש באריכות. והביא שהלבוש (יו"ד סי' קצ"ה סעי' י"ז) כתב, דהא איסור נדה היא כאיסור אחת מן העריות, אולם בנוגע ביהודה (מהדו"ק אהע"ז סי' נ"ה) כתב, ואף דבאמת נדה לא השיב דבר שבערוה אף שהיא בכרת.

והנה להשימות דלא הוי ערוה, אין הדבר מתפרש שעכ"פ היא אשה האסורה במהותה, אלא כלשון שכתב בחידושי מרן רי"ז הלוי (עמ"פ פ"ב) "רק גם בעיקר איסורה ועצם החפצא שלה לא דמיא לשאר עריות והייבוי לאוין, דאין איסורה שייך כלל לליקודין ונישואין שתחשב אשה שאסורה על יבמה, רק מעשה הביאה בשעתה אסורה".

וכיוצא בזה נמי עם ישראל הקדושים, אף בשעת המאהין אינם פגומים ומובדלים **בהפצא**, אלא רק **במצבם** בלבד.

וזהו נמי דקאמר קרא "כטומאת הנדה היתה דרכם לפני", אבל הם עצמן לעולם נקראים בניו טהורים.

(מפי הר"ג ר' מנחם הופמן שליט"א)

❦ בְּנֵי־אִי הָאֵמֶת וְצִדִּיק ❦

הסבר מנהגי הפטרות ע"פ ההלכה

הפטרות פרשת פרה - מנהג הספרדים לסיים "אני ה' דברתי ועשיתי" (פסוק ל"ו), והאשכנזים מוסיפים עוד ב' פסוקים "כה אמר וכו' עוד זאת אדרש לבית ישראל לעשות להם ארבה אתם כצאן אדם, כצאן קדשים כצאן ירושלים במועדיה, כן תהיינה הערים החרות מלאות צאן אדם, וידעו כי אני ה'".

ולכאורה מנהג הספרדים אתי שפיר, דבלאו הכי איכא כ"א פסוקים וגם איכא הפסק פרשה. ובטעם האשכנזים שמוסיפים פסוקים אלו, י"ל דשייך קצת לפסוקים הקדומים, וכמו שביאר הרד"ק - דאחר שהבטיח להם שירבה הפירות והדגן, הרי כל תועלתם הוא לריבוי בני אדם, ועל זה הבטיח ה' שירבה אותם כצאן.

ואפשר להוסיף בדרך רמז, דהרי כתב רש"י (מגילה טז.) שטעם קריאת פרשת פרה הוא להזהיר ישראל שיטהרו כדי לעלות לרגל ולעשות פסחיהם בטהרה, (ומה שהזכיר הירושלמי שהובא במשנ"ב (סי' תרפ"ה ס"ק א') שכן היתה שריפתה במדבר סמוך לניסן, י"ל דהא והא גרמא), וממילא קוראין פסוקים אלו על "צאן ירושלים במועדיה" דקאי על הרגלים ובפרט על קרבן פסח כמו שמבואר שם בתרגום יונתן. (והיינו משום דקרא קאמר צאן ורק קרבן פסח בא מן הצאן בלבד, משא"כ שאר קרבנות הרגלים) והוא כדי להזכיר צורך הטהרה ע"י פרה אדומה.

וה' יזכינו לקיום פסוקים אלו במהרה בימינו.

נתרם ע"י הרה"ג ר' חזקיהו יוסף פרעביץ שליט"א
לרגל הולדת בתו שת"ח